

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

Sudan Soykırımı: Ömer el-Beşir'in Rolü!

Dünya, Filistin'de halkımızın maruz kaldığı soykırımı çok iyi bilirken, Sudan halkının son on sekiz ayda sessizce maruz kaldığı soykırım ve çektiği acılar hakkında çok az şey biliyor veya dolaşılıyor. Bu vahşet, 15.000'den fazla kişinin hayatına mal olmuş, 10 milyondan fazla kişiyi yerinden etmiş ve nüfusun yarısı olan 25 milyon insanı gıda güvensizliği ve açlıkla karşı karşıya bırakmıştır.

Bu soykırımın, Sudan Silahlı Kuvvetleri ile paramiliter Hızlı Destek Güçleri arasında devam eden çatışmadan kaynaklandığı pek bilinmemektedir. Bununla birlikte Sudan'ın sorunları 2023'te başlamamış, aksine ülkenin İngiliz-Mısır yönetiminden bağımsızlığını kazandığı 1956 tarihinden itibaren başlamıştır. O zamandan beri Sudan yedi askeri darbeye tanık olmuş ve bu darbelerin en önemlisi ise Ömer el-Beşir'i iktidara getiren ve onun otuz yıl boyunca bir diktatör olarak hüküm sürdüğü 1989 yılında meydana gelmiştir.

30 yıllık zulmün ardından Sudan halkı nihayet Beşir'i azletmiş ve yeni özgürlüklerini kutlamıştı; ancak bu özgürlük, Sudan Silahlı Kuvvetleri Komutanı Abdulfettah el-Burhan ve Hızlı Destek Kuvvetleri Komutanı Hemedti olarak bilinen Muhammed Hamdan Dagalo tarafından kısa sürede ellerinden geri alınmıştır. Zira her ikisi de el-Beşir rejimi altında önemli ölçüde nüfuz ve servet kazanmıştır.

Ömer el-Beşir'i Sudan'da iktidara getiren 1989 yılındaki darbe öncesinde ülke, John Garang liderliğindeki Sudan Halk Kurtuluş Ordusu ile ikinci iç savaşını yaşıyordu. Hatta Garang çoğu kez, stratejik ve ekonomik kazançlar elde etmek için Sudan'ı bölerek ABD'nin çıkarlarını gerçekleştirmek için çalışan bir Amerikan ajanı olarak hareket etmekte suçlanmıştır. Nitekim bu çabalar, el-Beşir ve Garang tarafından imzalanan ve Güney Sudan'ın bağımsızlığının yolunu açan 2005 yılındaki Nevaşa Anlaşması ile sonuçlanmıştır.

Kayda değerdir ki Güney Sudan'ın muazzam petrol rezervlerine sahip olması, Çin ile bölgesel hegemonya rekabeti içinde olduğu bir dönemde ABD'yi, "barışın inşası" ve "iyi yönetim" sloganları altında bu gelişmekte olan ülkeye 1,2 milyar Dolardan fazla yatırım yapmaya sevk etmiştir.

Aynı zamanda Sudan ekonomisi de çökmekteydi. Bu yüzden Eski Başbakan Sadık el-Mehdi, insanların kıtlık, yerinden edilme, iç borç krizi ve %70'i aşan hiperenflasyonla karşı karşıya kalması ve tüm bunların, insanların temel ihtiyaçlarını karşılayamaz hale getiren para biriminin çöküşüyle daha da kötüleşmesi nedeniyle halkın desteğini kaybetmiştir.

Nitekim bu şartlar, Sovyetler Birliği'ne karşı Suudi Arabistan ve Amerika Birleşik Devletleri ile ittifak kuran Ulusal İslam Cephesi'nin desteğiyle, el-Beşir'in 30 Haziran 1989'da barışçıl bir darbe gerçekleştirmesine elverişli bir ortam hazırlamıştır. El-Beşir iktidara gelince parlamentoyu feshetmiş, kendisini devlet başkanı, başbakan ve savunma bakanı ilan etmiş ve "İslam şeriatının" katı hükümlerini uygulamıştır.

Yeni lider olarak Beşir, kısa sürede sadık destekçilerini etrafına toplamış olup bunların en önemlisi de içerisindeki Abdulfettah el-Burhan'ın Genel Müfettişliğe terfi ettiği Sudan Silahlı Kuvvetleri'yd. El-Burhan'ın rolü ise, el-Beşir'in güvenliğini sağlamak ve her türlü muhalefeti bastırmaktı.

Refah vaadine rağmen el-Beşir hükümeti hızla azınlıkları bastırmak için harekete geçmiştir. Genellikle "terör yılları" olarak anılan geçen asrın doksanlı

yılları, aydınlar, komünistler ve ordu subayları da dahil olmak üzere muhaliflerin işkence gördüğü gizli gözaltı merkezleri olan hayalet evlerin ortaya çıkmasına tanık olmuştur. Ayrıca ABD Doları bulundukları için üç erkeğin idam edilmesi de dahil olmak üzere aleni olarak kırbaçlamalar ve idamlar da başlamış, bu da halk arasında bir korku dalgası yaratmıştır.

Ayrıca el-Beşir, hırsızın elinin kesilmesi gibi İslam şeriatının katı yorumlarını uygulamıştır; hatta bu, hırsızlığın açlık veya yoksulluktan kaynaklandığı durumlarda bile geçerliydi. Ancak sahih İslam fıkhına göre bu cezalar, kıtlık veya zor zamanlarda askıya alınır ki Halife Ömer ibn Hattab'ın, kıtlık sırasında bu cezayı uygulamayı reddetmesi buna örnek teşkil etmektedir. Bu arada el-Beşir ve rejimi milyarlarca Doları zimmetine geçirmiştir; zira 2019'da görevden alınmasının ardından evinde 90 milyon Dolar bulunmuştur; bu da İslam şeriatının seçici bir şekilde uyguladığını ortaya koymaktadır.

Vahşi yöntemlerine rağmen, iç savaşlar ve isyanlar patlak vermiştir. Zira Güney Sudan'da, Sudan hükümeti ile Sudan Halk Kurtuluş Ordusu arasında ikinci bir iç savaş çıkmış ve çoğu sivil olmak üzere iki milyondan fazla insan hayatını kaybetmiştir. Bu savaşta büyük ölçüde Sudan Silahlı Kuvvetleri yer almış ve el-Burhan askeri operasyonlarda önemli bir rol oynamıştır.

Bu arada Sudan'ın batısında, Hartum'un uzun süredir ihmal ettiği Darfur bölgesinde isyan çıkmıştır. El-Beşir, Sudan Silahlı Kuvvetlerini konuşlandırmak yerine, ayaklanmayı vahşice bastırmak için Hemedti'nin de aralarında bulunduğu Cancavid milislerini görevlendirmiştir. Bu da Darfur'daki soykırımın başlangıcı olmuştur.

Acımasızlığıyla bilinen Cancavid milisleri, etnik temizlik kampanyası başlatmıştır. Bunun üzerine 300.000'den fazla insan öldürülmüş, 2,5 milyon kişi yerinden edilmiş, kadınlar tecavüze uğramış, erkekler infaz edilmiş ve çocuklar da istismara maruz kalmıştır. Hemedti ve güçleri, Darfur'daki altın madenleri aracılığıyla tazmin edilmiş, bu da yerel sakinlerin yerinden edilmesini sadece askeri bir hedef değil, aksine ekonomik bir hedef haline getirmiştir. Peki bu soykırımın "onlara ödülü" ne oldu? Sudan hükümeti tarafından resmi olarak tanınması ve yeniden Hızlı Destek Güçleri olarak adlandırılması!

El-Beşir zenginleşip kutlamalarını yaparken, sakinler ise açlık çekmeye devam etmiş ve ekonomi çökmüştür. Güney Sudan'ın bağımsızlığıyla birlikte Sudan, petrol zenginliklerinin çoğunu kaybetmiştir. Zira ulusal bütçenin incelenmesi, harcamaların %70'inin orduya gittiğini, sağlık, eğitim veya gıda güvenliği için çok az bir miktar kaldığını ortaya çıkarmıştır.

Bir de buna onlarca yıllık yolsuzluk, çalınan servetler, şişmiş borçlar ve felç edici enflasyon eklenince, Sudan halkı otuz yıldır süren bir kabusun acısını çekmeye terk edilmiştir. Ancak her şeyin bittiğini ve el-Beşir'in görevden alınmasının ardından umutların yeniden yeşerdiğini sandıkları anda, onun takipçileri boşluğu doldurmak için devreye girmiştir: zira el-Beşir'in iktidarı sırasında güçlenen iki kişi, yani el-Burhan ve Hemedti, şimdi Sudan kan kaybederken birbirlerine karşı savaşmaktadırlar.

Hizb-ut Tahrir Merkezi Medya Ofisi İçin Yazan
Emetullah Haşemi